

Georg Kühlewind Alapítvány

Huszonhetedik hírlevél

Tisztelt Olvasó! Alapítványunk 27. hírlevelében folytatjuk és ez alkalommal be is fejezzük az *Utak és kapuk* című irodalmi összeállítás közlését. Az itt következő utolsó szövegegység előtt áttekinthetik a műsor egészét az elhangzott versek és prózai írások sorrendjében.

Fenyő Ervin

Utak és kapuk

Irodalmi összeállítás két részben

I. Bevezető köszöntés

Jorge Borges: Paracelsus rózsája
Pilinszky János: Jelenések VIII. 7.
Pilinszky János: Apokrif
Pilinszky János: Impromptu
Franz Kafka: Közösség

II. Összekötő szöveg

Franz Kafka: Éjszaka
Franz Kafka: Útrakelés
Franz Kafka: A próba
Karel Capek: A glória
Franz Kafka: Add föl!

III. Összekötő szöveg

Franz Kafka: A császár üzenete
Nádas Péter: Út
Franz Kafka: A törvény kapujában

[Itt a műsorban szünetet tartottunk.]

IV. Összekötő szöveg

Weöres Sándor: Harmadik szimfónia
Pilinszky János: Mire megjössz
Pilinszky János: Panasz
Martin Buber: A hasonmás
Pilinszky János: Aranykori töredék
Tóth Eszter: Pegazus

V. *Összekötő szöveg*
Székely Magda: Leüthetsz
Székely Magda: Főnix
Székely Magda: Albigens
Székely Magda: Súlytalanság
Michael Ende: A három mágikus kapu (részlet *A Végtelen történetből*)

VI. *Összekötő szöveg*
Székely Magda: Átváltozás
Székely Magda: Jelenidő
Székely Magda: Hasonlat
Székely Magda: Palota
R. D. Laing: Bár számtalan lény jutott a Nirvánába
Nem jutott egyetlen lény sem a Nirvánába

VII. *Összekötő szöveg*
Alfred Andersch: Lord Glouster megbízatása

*

V. *Összekötő szöveg*

Aki útnak indul, nagyobb az esélye, hogy átkel kapukon, átlép küszöbökön, hogy függönyök szétnyílnak előtte, és hogy belép a tudat – másként sohasem – legfőljebb a lélekjelenlét ritka pillanataiban tapasztalt forrás-terébe, jelenébe, világosságába. A világ – világ, azaz világosság lesz számára, és ráébred arra is, hogy a különleges pillanatok mindig vannak, csak mi nem vagyunk mindig.

Székely Magda

Átváltozás

Folyton szétfúj és összerak,
a mozdulaton át
mindig feléledő irányban
mutatva meg magát.

Székely Magda

Jelenidő

Nincs naplemente Csupa fény
Évek vonulnak boldog évek
Folyamatos feltámadás
Függőleges fényében élek

Székely Magda

Hasonlat

Ahogy feltámaszt majd halottainkból
egykor az Úr
úgy gyúl ki most a tudat csipkebokra
újra s újra kigyúl

Ahogy a tudat csipkebokra most
kigyúl
úgy támaszt fel halottainkból
egykor az Úr

Székely Magda

Palota

Kőre követ, kín minden mozdulat,
egy jottányit sem nőnek a falak.
Ha kőre kő, nem épül fel soha –
és virradatra áll a palota.

Ronald Laing

Bár számtalan lény jutott a Nirvánába nem jutott egyetlen lény sem a Nirvánába¹

Mielőtt a kapun átmegy az ember
lehet hogy nem tud arról hogy van kapu
Lehet hogy azt hiszi van egy kapu melyen át kell menni
és hosszú ideig keresi
mégsem tud rátalálni
Lehet hogy rá tud találni és
lehet hogy nem nyílik ki
Ha kinyílik lehet hogy át tud menni
Ahogy átmegy rajta
ráébred arra hogy a kapu melyen átment
önmaga volt aki átment rajta
senki se ment át kapun
kapu amin át kell menni nem volt
nem talált kaput soha senki
sohase jött rá senki hogy kapu sohasem volt.

Tasnády Attila fordítása

¹ R. D. Laing *Gubancok*; Helikon Kiadó, 1983

VII. Összekötő szöveg

Esténk a domremy-i parasztlány történetével zárul. Jean d'Arc-nak volt bátorsága vállalni valószínűtlen küldetését a darabokra hullott világ látszat-realitása ellenére. Példája századok messzeségéből felénk sugárzó remény s üzenet az ember küldetésének beteljesíthetőségéről. Ezért kívánunk Orléans nevével búcsúzni.

Alfred Andersch

Lord Glouster megbízatása²

Frankfurt központjában, a Hauptwache és a Biebergasse sarkán, egészen a legutóbbi időkig, volt egy virsli-árus. Bódéjában sült kolbászt, virslit meg hosszú frankfurtit lehetett kapni; az ember megállt, s amíg evett, a pultnak dőlve figyelhette az utcai sürgést-forgást.

Június 13-án, déli tizenkét órakor Nicolas a bódénál állt, előtte kis papírtálcán egy szál sült kolbász; egyelőre csak a mustárt kente rá, mert még forró volt ahhoz, hogy hozzáfogjon.

– Jó mi? – fordult Nicolashoz egy férfi, aki már evett. – Csak kár, hogy nem választott olyat, ami jobban átsült.

– Mindegy – felelte Nicolas, összehajtogatta a papírszalvétát, azzal fogta meg a kolbászt. – Olyan hurka meg kolbász, mint az én időmben volt, ma már úgyszincs. Ezek csak pacsnik. Annak idején Burgundiában, ott megtudta volna, mi az, hogy kolbász.

– Hja, annak idején – felelte a másik –, az már nem jön vissza. – Majd kíváncsian hozzátette: – Burgundia? Még nem is hallottam róla. Hol van?

– Úgy látszik, már régóta nincs sehol – válaszolta Nicolas kurtán, és elismerő pillantást küldött a Biebergassén végigsuhanó hosszú, krémszínű Buick-Cabriolet után. – Nemrégiben ott jártam. De ma mindennek egészen más neve van: Luxemburg, Belgium, Franciaország.

A férfi egyszerre bizalmatlan lett. – Hát mikor járt...?

– Burgundiában – egészítette ki Nicolas udvariasan.

– Nna igen, szóval Burgundiában?

– Utoljára 1445-ben – felelte Nicolas. – Borzasztóan szeretném tudni, mi lett Burgundiából. Ha tudna esetleg valamit...

A férfi szótlánul meredt rá. – Na jó – mondta végre. – Mindenkinek van valami bogara. De a magáé egészen fura. – Bekapta az utolsó falat kolbászt, a papírszalvétát dühösen gombóccá gyúrte. – Belőlem akar bohócot csinálni! Fényes nappal!

Elment. Nicolas szomorúan nézett utána. Ette a kolbászt, puhán megtapintotta a Goethestrassén vásárolt kordbársony mellényt. Ujjatlan volt, azért vette meg. A finom

² *Interjú a halállal – Két évtized német elbeszélései* (Európa Könyvkiadó, 1971; 243-249. oldal)

kovácsolású acélszemekből fűzött mellényre emlékeztette, amelyet Azincourt-nál viselt. Nicolas kitűnően vívott törrel, mindig szívesebben ment harcba ujjatlan páncélmellényben, így megőrizte mozgékonyágát. Mosolygott, mert eszébe jutott, hogyan vágta ki a tetőtől talpig páncélozott Lancastert, akit a franciák rettenetesen elfenekeltek, amikor a pallos kiesett a kezéből. Nicolas visolygott mindenféle súlyos védőburkolattól, ezért is vásárolta a kis piros MG-kocsit, amely most a Kranzler kávéház előtt parkolt. Büszke volt, hogy az MG hazája iparának terméke. Elborították a jóleső gondolatok, egy pillanatig fel sem eszmélt, amikor egy úr megszólította:

– Elnézést, engedje meg, hogy bemutatkozzam. Bernheimer. Doktor Bernheimer.

Nicolas magához tért. – Gloucester – mutatkozott be könnyed meghajlással.

– Ó, jól ismert név, mylord. Ön bizonyosan ama hetedik gróf Gloucester, aki V. Henrik francia hadjáratában 1430 körül nyomtalanul eltűnt, és sohasem tért vissza a szigetországba.

– Kétségkívül – biccentett Nicolas hűvösen. – De honnan tudja?

– Akaratlanul is fültanúja voltam az iménti beszélgetésének azzal az emberrel, aki úgy feldühödött – magyarázta doktor Bernheimer zavart mosollyal. – Ezért bátorkodtam megszólítani. Ugyanis foglalkoztam egy keveset angol családtörténettel – fűzte hozzá szerényen.

– Értem – bólintott Nicolas, és kíváncsian szemügyre vette a doktort: szürke kétsoros öltönyt viselt, két vastkos, aktákkal és iratokkal telitömött mappáját a földre helyezte. Cusanusra emlékeztet valahogy, gondolta, akivel Trierben találkoztam 1440-ben. Akkoriban olvastam el a *De Docta Ignorantiá*-t. Nagyon tetszett a tanítása: ellentmondások az emberi szívben – hát ez se nagyon rejti véka alá az ilyesmit, rá kell csak nézni: az a muzsikusszem az aszkétaarcában!

Doktor Bernheimer közben megivott egy üveg Coca-Colát. – Szörnyű hőség van ma a városban – mondta tarkójára tolv szalmakalapját.

– Kimehetünk valahová a kocsival, fürdeni, ha van ideje – ajánlotta Nicolas.

– Legjobb lenne a Sportfeld stadionba – helyeselt Bernheimer. Elhelyezkedtek a csöpp kocsiban, elhelyezték a mappákat is, befordultak a Kaiserstrassén, Nicolas gázt adott.

– Burgundia ügyében segíthetek – kezdte Bernheimer, miközben áthaladtak a Majna-hídon. – Burgundiának gyakorlatilag már 1477-ben vége volt, amikor Merész Károly elesett Nancy ostrománál.

– Ki volt Merész Károly? – kérdezte Nicolas.

– Ó, hát már nem érte meg? – csodálkozott Bernheimer. – Ő volt Burgundia történetének legjelentősebb alakja. De katonailag többnyire pechje volt.

– Érdekes – mondta Nicolas. – Sajnos, én már 1445-ben meghaltam.

– Milyen kár – mondta Bernheimer udvariasan. – Sokat mulasztott. – Jól megnézte a nyúlánk, szőke, tipikusan angol Nicolast, és hozzátette: – Nem lehetett nagyon idős.

– Azért az ötvenet megértem – mondta Nicolas. – 1395. június 13-án születtem. Ma van a születésnapom.

– Isten éltesse! De fiatalabbnak látszik.

– A látogatás idejére visszaírtam magam harmincnek.

Sachsenhausen felől két teherautó fordult a sávra, Nicolas sebességet váltott.

– Kitűnően vezet – mondta Bernheimer. Az MG a Majna rakpartján száguldott.

– Nem nagy dolog – felelte Nicolas, és a sebességmérőre pillantott. – Omárt sokkal nehezebb volt irányítani.

– Ki volt Omár? – kérdezte Bernheimer.

– A lovam. Vele csatlakoztam 1412-ben Franciaországban a sereghez. Egy arabs mén leszármazottja, amelyet apám Trapezuntban vásárolt és egy fríz kancával keresztezett. Orléans-nál megmentette az életemet. A várost – tette hozzá zavartan – nagyon gyorsan kellett kiürítenünk, hiszen tudja.

– Orleans! – kiáltott fel a doktor. – Mondja, látta a Szüzet?

– Jeanne-t? – Nicolas gyors, komor oldalpillantást vetett Bernheimerre. – Hogyne. – Aztán, hogy a beszélgetést másfelé terelje, rábökött a kabátzsebébe dugott *New York Times*-ra és megkérdezte: – Mi lesz Koreában?

– Mi lenne? – legyintett a doktor türelmetlenül. – Az amerikaiak ugyanúgy tartani fogják Koreát, ahogy annak idején maguk, angolok Calais-t, hogy más célok felé fordulhassanak. Korea nem fontos. Beszéljen inkább a Szűzről!

Válasz helyett Nicolas befordult a Forsthausstrassén, és fékezett egy benzinkút előtt. – Húsz liter – mondta a benzinkutasnak. A kútkezelő teletöltötte a tartályt, ellenőrizte az olajat és a vizet. Nicolas szótlánul ült a kormánynál. Szerette a benzinszagot, akár a zsír szagát, amellyel a picardiai táborban a fegyverzetet kenték. De ahogy továbbhajtott, a hajával játszó szelet, amelyet az autó kavart, már nem lehetett összehasonlítani sem az azincourt-i győzelem, sem az orléans-i menekülés szelével.

– Jeanne azonban nagyon komolyan vette volna Koreát – szólt kis idő múlva útitársához. – Rouenban láttam utoljára, amikor a máglyához vezették. Aztán ellovagoltam – tette hozzá halkán.

– Tehát ezért nem tért vissza Angliába? – kérdezte a doktor.

Nicolas hallgatott. – Megbízatásom volt – mondta végre.

– Megbízatás? A Szűztől? Beszélte vele?

– Nem. Először Orléans-ban láttam, amikor győzött. Az arca fénylett... mint egy jelenés, olyan volt. Elsuhan előttem. Aztán Rouenban láttam a tárgyaláson. Nem kellett szavak, hogy az ember megbízatást kapjon tőle.

– Értem. És, hogy hangzott a megbízatás?

– Menj, hagyd el mindent, maradj magadra és készülj fel!

– Készüljön fel? Mire? – kérdezte doktor Bernheimer csodálkozva.

– Jeanne visszatérésére, természetesen – felelte Nicolas.

– Úgy érti... visszajön?

– Még nincs egészen itt az ideje. De jönni fog.

– És ön teljesítette a megbízatást?

– Keletnek tartottam. Franciaországban nem telepedhettem le. De a luxemburgi területen, amely akkor Burgundiához tartozott, találtam egy kis kolostort, oda vettem be magam. Ott olvastam Duns Scotus és William Occam írásait, és később Nicolaus Cusanust is. Ezért nem lep meg itt semmi különösebben – nézett körül a tájon: az út menti fazonon, a benzinkutakon, a magasfeszültségű vezeték oszlopain, a vasúti síneken. – *Universalis sunt nomina* – húzta mosolyra a száját. – A fogalmak csupán szavak, érti, ha az ember ebből indul ki, azt csinálhat a reáliákkal, amit akar, a többi már jön magától.

– És akkor meg lehet változtatni a világot – bólintott a doktor.

– De azzal a realitással, amelynek Jeanne a neve, nem számoltak az urak – mondta Nicolas komor elégedettséggel. – Jeanne nem szerepelt a terveikben, sehol. És mert én felfedeztem ezt, miközben a könyvek között lassan elsorvasztott az aszkór, egy kis kolostorban, az isten háta mögötti ardennes-i erdőben eljutottam odáig, hogy higgyek Jeanne visszatérésében.

– Így hát teljesítette a megbízatást – bólintott Bernheimer; az autó pedig megállt a Sportfeld uszoda bejáratánál.

– Igen – válaszolta Nicolas.

A doktor ránézett. Nicolas valóban tipikus angol volt. A Lawrence ezredesről készült felvételekre emlékeztette.

– Megváltom a jegyeket – ajánlotta doktor Bernheimer. – Addig álljon be a kocsival.

A pénztárhoz ment, és közben érezte, hogy minden megváltozott. Valami új volt a levegőben. Nincs kétség: valahol, valamiféle Domrémyben a Szűz készülődött. Ifjú lovagjai, olyan emberek, mint ez a Glouster, már felsorakoztak körülötte. Tőrük láthatatlanul felírta az *Orléans* szót Európa egére.

– Két belépőt – mondta.

– Kettőt? – kérdezte a kisasszony a pénztárban. – Vár még valakit?

Doktor Bernheimer a kisasszonyra pillantott, aztán megfordult.

A nagy, betonozott parkolóhely a stadion előtt üres volt, teljesen üres a fehéren izzó déli hőségben.

Helyes, gondolta a doktor, még nincs egészen itt az ideje. Gloucester megmondta. És barátságosan, de dacos mosollyal így szólt a pénztárosnőhöz:

– Adjon mégis kettőt!

Kőszeg Ferenc fordítása